

ANNUAL ADMINISTRATION REPORT

of

PUNJAB
EDUCATION
DEPARTMENT

1978-79

Issued by :

Director of Public Instruction (Schools) Punjab

ਵਿਸ਼ਾ ਸੂਚੀ

1978-79

ਪੰਨਾ

ਵਿਸ਼ਾ ਸੂਚੀ

.. i ਤੋਂ iii

ਕ੍ਰਿਟੀਕ

.. iv

ਸਮੀਖਿਆ

.. v ਤੋਂ vi

ਭਾਗ-1 (ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ)

ਕਾਂਡ	ਪੰਨਾ
1. ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਢਾਂਚਾ	1—2
2. ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ	.. 3
3. ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ	.. 4
4. ਵਿਦਿਅਕ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ	.. 5
5. ਕੇਅਰ ਸਕੀਮ	.. 6—8
6. ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ	.. 9

ਭਾਗ-II ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ

1. ਸਕੂਲਜ਼ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਢਾਂਚਾ	.. 10—14
2. ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਿੱਖਿਆ	.. 15—16
3. ਸਮਾਜਿਕ (ਬਾਲਗ) ਸਿੱਖਿਆ	.. 17—18
4. ਇਸਤਰੀ ਸਿੱਖਿਆ	.. 19
5. ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖਿਆ	.. 19—23
6. ਦਸਤੀ ਕੱਲਾ ਸਿੱਖਿਆ	.. 24—25

ਕਾਂਡ	ਪੰਨਾ
7. ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਬੰਧ	26
8. ਸਿੱਖਿਆ ਸੁਧਾਰ ਕਮੇਟੀ	27
9 ਵਿਦਿਅਕ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ	28—30
10. ਸਬੰਧਤ ਯੂਨਿਟਾਂ	31—40
(ੳ) ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸਿੱਖਿਆ	31
(ਅ) ਆਡੋ-ਵਿਯੂਅਲ ਸਿੱਖਿਆ	31
(ੲ) ਸਾਇੰਸ ਸਿੱਖਿਆ	31
(ਸ) ਰਾਜ ਮੁਲਕਣ ਯੂਨਿਟ	36
(ਹ) ਰਾਜ ਗਾਈਡੈਂਸ ਬਿਊਰੋ	37
(ਕ) ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਸਿੱਖਿਆ	38
(ਖ) ਸਰਵੇ	39
(ਗ) ਸਕੂਲ ਖੇਡਾਂ	39
(ਘ) ਬਲਕ ਪਹਚੇਜ ਆਫ ਬੁੱਕਸ	40
11 ਫੁਟਕਲ	41—49
(ੳ) ਬੱਜਟ	41
(ਅ) ਗ੍ਰਾਟ-ਇਨ-ਏਡ-ਪ੍ਰਾਈਵੇਟਲੀ ਮੈਨੇਜਡ ਸਕੂਲਜ਼	42
(ੲ) ਵਜੀਫੇ	42
(ਸ) ਸਕੂਲ ਇਮਾਰਤਾਂ	46
(ਹ) ਨੈਸ਼ਨਲ ਡਿਟਨੈਸ ਕਾਰਪਸ ਸਕੀਮ	48
(ਕ) ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ	48
(ਖ) ਆਦਰਸ ਸਕੂਲਜ਼	49

ਭਾਗ 3-ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆਂ

1. ਕਾਲਜ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਢਾਂਚਾ	..	50
2. ਉਚੇਰੀ (ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ) ਸਿੱਖਿਆ	..	51
3. ਵਿਦਿਅਕ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ	..	55
4. ਵਜ਼ੀਫ਼ੇ	..	56
(ੳ) ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ/ਕਬੀਲਿਆਂ ਅਤੇ ਘੱਟ ਆਮਦਨ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਪੋਸਟ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਵਜ਼ੀਫ਼ੇ	.	56
(ਅ) ਸਟੇਟ ਪੋਸਟ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਵਜ਼ੀਫ਼ਾ ਸਕੀਮ	..	56
(ੲ) ਸਟੇਟ ਹਰੀਜਨ (ਵਿਦਿਅਕ) ਭਲਾਈ ਸਕੀਮ	..	57
(ਸ) ਡੀਨੋਟੀਫਾਈਡ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ (ਵਿਮੁਕਤ ਜਾਤੀਆਂ)	..	57
(ਹ) ਸਟੇਟ ਮੈਰਿਟ ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ ਸਕੀਮ	..	57
(ਕ) ਨੈਸ਼ਨਲ ਮੈਰਿਟ ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ ਸਕੀਮ	..	58
(ਖ) ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਜ਼ੀਫ਼ਾ ਸਕੀਮ	..	58
(ਗ) ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ/ਨਕਾਰਾ ਹੋਏ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਗ੍ਰਾਂਟ	..	58
5. ਵੁੱਟਕਲ	..	59
(ੳ) ਬਜੱਟ	..	59
(ਅ) ਐਨ. ਸੀ. ਸੀ.	..	60
6. ਵਿਸ਼ਥਾਰ ਸ਼ੇਵਾਵਾਂ ਵਿਭਾਗ	..	60
(ੳ) ਸਰਕਾਰੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕਾਲਜ, ਜਲੰਧਰ	..	60
(ਅ) ਸਰਕਾਰੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕਾਲਜ, ਪਟਿਆਲਾ	..	63
(ੲ) ਦੇਵ ਸਮਾਜ ਕਾਲਜ ਫਾਰ ਵਿਮੈਨ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਸ਼ਹਿਰ	..	64

ਕਿੱਟੀਕ

ਆਯੂ ਗੁੱਟ 14-17 ਵਿਚ ਹੋਰ ਵਿਦਿਅਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਉਪਲੱਬਧ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ 178 ਮਿੱਡਲ ਸਕੂਲਾਂ—(ਪੰਜ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਮੇਤ) ਦਾ ਪੱਧਰ ਉੱਚਾ ਕਰਕੇ ਹਾਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਹਾਈ ਅਤੇ ਦੋ ਹਾਇਰ ਸਕੈਂਡਰੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਧੀਨ ਲੈ ਲਿਆ। ਸਿਖਿਅਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵਰਗ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਸਹਾਇਕ ਅਮਲੇ ਦੀਆਂ 2055 ਨਵੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਰਚੀਆ ਗਈਆਂ। ਸਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਪਾਠ-ਸਿਲਸਲਾ ਵਿਚ ਯੋਗ ਸਥਾਨ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਦੋ ਸੌ ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲਾਂ ਲਈ 200 ਡੀ. ਪੀ. ਈ. ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਕੇਅਰ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ “ਸਕੂਲ ਲੰਚ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ” ਤਹਿਤ 2.96 ਲੱਖ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪੁੱਜਾ। ਤਦ-ਅਰਥ ਅਧਾਰ ਤੇ ਲੱਗੇ 7057 ਜੇ. ਬੀ. ਟੀ. ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਰੈਗੂਲਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਅੰਤਿਮ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੀ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਿਸਮ ਦੇ 2723 ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਇੰਨ ਸਰਵਿਸ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦਿਤੀ ਗਈ।

32563 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਬਾਲਗ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਉਨਤੀ ਹੋਈ।

ਸਾਲ 1978-79 ਦੌਰਾਨ ਸਿਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਸਮੂਚਾ ਕੰਮ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਰਿਹਾ।

ਉਸ਼ਾ ਵੋਹਰਾ

ਸਕੱਤਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ,
ਸਿਖਿਆ ਵਿਭਾਗ।

ਮਿਤੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 28 ਫਰਵਰੀ, 1985.

ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਸਾਲ 1978-79 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ

ਪੰਜਾਬ ਸਿੱਖਿਆ ਇਕ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ

ਲੜੀ ਨੰ :	ਕਿਸਮ	ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ (ਮੰਜੂਰ ਸੁਦਾ) ਮਿਤੀ 31-3-79 ਦੀ ਸਥਿਤੀ	ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ (ਮੰਜੂਰ ਸੁਦਾ) ਮਿਤੀ 31-3-79 ਦੀ ਸਥਿਤੀ	ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਮਿਤੀ 30-9-78 ਦੀ ਸਥਿਤੀ	ਆਯੂ ਗੁੱਟ
1	2	3	4	5	6
(i)	ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ	12,361	47,637	20,50,616	(6-11)
(ii)	ਮਿੱਡਲ ਸਕੂਲ	1,572	10,311	6,67,761	(11-14)
(iii)	ਹਾਈ ਸਕੂਲ	1,774	27,688	2,52,845	(14-17)
(iv)	ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ	251	8,994		
(v)	ਆਰਟਸ ਅਤੇ ਸਾਇੰਸ ਕਾਲਜ (ਹੋਮ ਸਾਇੰਸ ਕਾਲਜ ਬਿਨਾਂ)	157	4,431	1,20,691	
(vi)	ਟੀਚਰ ਟਰੇਨਿੰਗ ਕਾਲਜ	18	268	4,191	
(vii)	ਟੈਕਨੀਕਲ ਟਰੇਨਿੰਗ ਕਾਲਜ	2	33	394	
(viii)	ਕਮਰਸ ਕਾਲਜ	1	38	359	

ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੁਪਕ

1. ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
2. 178 ਮਿੱਡਲ ਸਕੂਲਾਂ (5 ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲਾਂ/ਸਥਿਤ) ਦਾ ਪੱਧਰ ਉੱਚਾ ਕਰਕੇ ਹਾਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
3. 7057 ਤੱਦ ਅਰਥ ਆਧਾਰ ਤੇ ਲੱਗੇ ਜੇ. ਬੀ. ਟੀ. ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਰੈਗੂਲਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

4. 2.96 ਲੱਖ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕੇਅਰ ਲੰਚ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।
5. ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਿਸਮ ਦੇ 2723 ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਇਨ ਸਰਵਿਸ ਟਰੇਨਿੰਗ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।
6. 32563 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬੋਕੇਸ਼ਨਲ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।
7. ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਸ਼ੀਕਿਆ ਦੀ ਗਿਣਤੀ

ਮਿੱਡਲ	558
ਹਾਈ	2648
ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ	22

8. ਬਾਲਗ ਸਿਖਿਆ ਖੋਲ੍ਹੇ ਗਏ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ	ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਬਾਲਗਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ	ਪਾਸ ਹੋਏ ਬਾਲਗਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ
1	2	3
147	8,306	3,609

9. ਨਾਨ ਫਾਰਮਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ (ਆਯੂ ਗੁੱਟ 15-35)

ਕੇਂਦਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ	ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਬਾਲਗਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ	ਪਾਸ ਹੋਏ ਬਾਲਗਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ
1	2	3
132	3,314	874

10. ਬੱਜਟ

(ਰਕਮ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ)

	ਬੱਜਟ ਉਪਬੰਧ	ਖਰਚਾ
ਪਲਾਨ ..	15,50,01	14,80,87
ਨਾਨ ਪਲਾਨ ..	64,22,81	72,59,32
ਜੋੜ ..	79,72,82	87,40,19